

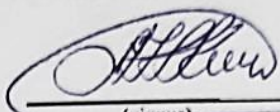
Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва
імені професора І. М. Брюховецького

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Економіка і організація біржової діяльності

Реалізується в межах освітньої програми «Підприємництво»
за спеціальністю D3 «Менеджмент»
на другому (магістерському) рівні вищої освіти


Розробник:

Сергій БАШЛАЙ, к.е.н., доцент, доцент кафедри

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва ім. професора І. М. Брюховецького	протокол від <u>02 06 2026</u> р. № <u>16</u>
	Завідувач кафедри  Олександр КОВБАСА (підпис)

Погоджено:

Гарант освітньої програми


(підпис)

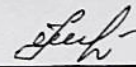
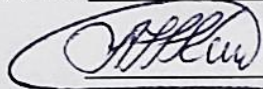
Світлана ТЕРЕЩЕНКО

Декан факультету,
де реалізується освітня програма


(підпис)

Світлана ЛУКАШ

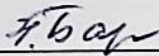
Рецензія на робочу програму надана:

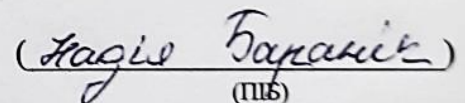



Світлана ТЕРЕЩЕНКО

Олександр КОВБАСА

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації


(підпис)


(підпис)

Зареєстровано в електронній базі:

дата: 15. 06 2026 р.

© СНАУ, 2026 рік

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка і організація біржової діяльності			
2.	Факультет/кафедра	Економіки і менеджменту / Економіки та підприємництва			
3.	Статус ОК	Вибірковий			
4.	ОК може бути запропонований для	ОП «Підприємництво»			
5.	Рівень НРК	7-й			
6.	Семестр та тривалість вивчення	3 семестр, 12 тижнів			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття)			Самостійна робота 102/122
		Лекційні 24/14	Практ./семін. 24/14	Лабораторні -	
9.	Мова навчання	Українська			
10.1	Викладач/Координатор освітнього компонента	Доцент кафедри економіки та підприємництва, кандидат економічних наук (PhD) Башлай Сергій Вікторович			
10.2	Контактна інформація	serhii.bashlai@snau.edu.ua; ауд. 403а-е.			
11.	Загальний опис освітнього компонента	Зміст освітнього компонента формується із економічних та організаційних аспектів, на основі об'єктивних законів розвитку суспільства, вивчає закономірності раціональної побудови та економічно ефективної організації діяльності біржового товарного ринку. Академічний курс висвітлює економічні засади формування та функціонування біржового ринку, особливості організації біржової діяльності в сучасних умовах дії міжнародного та вітчизняного законодавства.			
12.	Мета освітнього компонента	Набуття студентами теоретичних і практичних знань щодо: економічних та організаційних засад функціонування біржового товарного ринку; нормативно-правової бази його регулювання; принципів діяльності операторів біржового ринку; організації роботи суб'єктів підприємництва з біржовими структурами та організації укладання (реалізації) біржових угод, а також визначення їхньої ефективності.			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими ОК	Базується на вивченні інноваційного розвитку бізнесу. Є основою для підготовки кваліфікаційної роботи.			
14.	Політика академічної доброчесності	Вимагає дотримання здобувачами вищої освіти академічних принципів роботи, зокрема щодо: самостійного виконання навчальних завдань та вчасного і організованого подання робіт на перевірку; недопущення плагіату та списування; коректного цитування; доброчесного використання ШІ та ін. У випадку виявлення їхнього порушення до здобувача вищої освіти можуть бути вжиті заходи, передбачені положеннями «Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ» від 28.10.2024 р. № 453/од.			
15.	Ключові слова	Інфраструктура товарного ринку, біржова діяльність, організація брокерської діяльності, біржові активи, економічна ефективність діяльності.			
16.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=5020			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Як оцінюється РНД
ДРН 1. Оцінювати динаміку зміни ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій в аграрному підприємстві.	Розрахункові завдання
ДРН 2. Аналізувати отриману динаміку змін ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій в аграрному підприємстві.	Тести множинного вибору, виконання есе
ДРН 3. Застосовувати відповідні методи визначення економічної ефективності та способи зниження логістичних витрат завдяки оперуванню біржовим каналом збуту продукції.	Розрахункові завдання

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу						Рекомендована література
	Аудиторна робота				Самостійна робота		
	Лк		П.з / семін. з		робота		
	ден.	заочн.	ден.	заочн.	ден.	заочн.	
Тема 1. <i>Економічні засади біржової діяльності</i> 1. Економічна сутність та особливості розвитку біржі та біржової діяльності. 2. Історичні аспекти виникнення та розвитку біржової діяльності. 3. Види бірж та функції біржової діяльності. 4. Сучасний стан світового біржового товарного ринку.	4	2	4	2	14	20	Основна: 1, 5, 10 Додаткова: 13-15, 17, 21
Тема 2. <i>Організаційно-правові засади здійснення біржової діяльності в Україні</i> 1. Моделі організації та регулювання біржової діяльності. 2. Ключові положення вітчизняної законодавчої бази в сфері регулювання діяльності біржових структур. 3. Державне регулювання та саморегулювання біржового ринку.	4	2	4	2	18	20	Основна: 1-3, 5-6, 11 Додаткова: 13-14, 16, 20-23

<p>Тема 3. <i>Сучасні технології біржової торгівлі та їхня економічна основа</i></p> <p>1. Організаційно-управлінська структура та функції підрозділів біржі.</p> <p>2. Види технологій біржової торгівлі.</p> <p>3. Економічна сутність та психологія біржового трейдингу.</p>	4	4	4	2	20	24	<p>Основна: 3-6, 12</p> <p>Додаткова: 13-14, 19, 22</p>
<p>Тема 4. <i>Біржові активи та особливості професійної діяльності на біржовому товарному ринку</i></p> <p>1. Поняття та види біржових активів, вимоги до біржових товарів.</p> <p>2. Основи економічних взаємовідносин між учасниками біржових торгів.</p> <p>3. Види та особливості професійної діяльності на біржовому ринку.</p>	4	2	4	4	16	20	<p>Основна: 1-3, 5-9</p> <p>Додаткова: 14, 22, 23</p>
<p>Тема 5. <i>Економічні передумови та організаційні засади деривативних угод на біржовому ринку</i></p> <p>1. Сутність, призначення та класифікація біржових угод.</p> <p>2. Особливості товарних деривативів на ринках аграрної продукції.</p> <p>3. Особливості біржового ціноутворення.</p>	4	2	4	2	18	22	<p>Основна: 1-3, 5-8, 11-12</p> <p>Додаткова: 13-15, 17-19, 22</p>
<p>Тема 6. <i>Хеджування при управлінні ціновими ризиками на ринку аграрної продукції</i></p> <p>1. Економічна сутність, види та теорії хеджування ризиків.</p> <p>2. Стратегії хеджування ф'ючерсами на біржовому ринку.</p> <p>3. Хеджувальні стратегії опціонами.</p>	4	2	4	2	16	18	<p>Основна: 1-8, 11-12</p> <p>Додаткова: 13-14, 17, 19, 23</p>
Всього	24	14	24	14	102	122	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання	Кільк-ть годин	Методи навчання	Кільк-ть годин
ДРН 1. Оцінювати динаміку зміни ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій в аграрному підприємстві.	Робота з практичними кейсами; робота з даними вітчизняних бірж	14	Робота з додатковими джерелами інформації; підготовка презентацій; складання оглядових звітів	32
ДРН 2. Аналізувати отриману динаміку змін ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій в аграрному підприємстві.	Робота з практичними кейсами; робота з реальними даними вітчизняних бірж; вирішення ситуаційних завдань	16	Робота з додатковими джерелами інформації; підготовка есе; розробка та обґрунтування власних проєктів (планів) дій СПД на товарній біржі	36
ДРН 3. Застосовувати відповідні методи визначення економічної ефективності та способи зниження логістичних витрат завдяки оперуванню біржовим каналом збуту продукції.	Робота з практичними кейсами; робота з реальними даними товарних бірж та аграрних компаній	18	Робота з додатковими джерелами інформації; підготовка есе; розробка та обґрунтування проєктів управлінських рішень	34

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	РЗ 1 (розрахункове завдання)	20 балів / 20 %	До 7 тижня
2	РЗ 2 (розрахункове завдання)	20 балів / 20 %	До 12 тижня
3	Тестування (2 модулі x 30 балів)	30 балів / 60 %	Протягом семестру

5.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
	<15 балів	15-21 балів	22-27 балів	28-30 балів
Тестування	Правильних відповідей на тестові завдання менше половини	Правильних відповідей на тестові завдання 50-70 відсотків	Правильних відповідей на тестові завдання 71-90 відсотків	Правильних відповідей на тестові завдання 90 % та більше
РЗ 1,	<10 балів	10-13 балів	14-17 балів	18-20 балів

РЗ 2	<i>Завдання не виконано (методика та відповіді неправильні)</i>	<i>Хід виконання вірний, але наявні суттєві помилки, відповіді, в основному неправильні</i>	<i>Завдання виконано, але існують несуттєві помилки</i>	<i>Завдання повністю виконано. Помилки відсутні</i>
-------------	---	---	---	---

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в Google Forms	На кожному практичному занятті (вступний контроль)
2	Виконання завдань за допомогою додатку Microsoft Excel	Під час виконання практичних завдань
3	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації (звіту, есе)	Під час виконання завдання

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела:

6.1.1 Підручники, посібники:

1. Економіка і організація біржової діяльності: навчально-методичний посібник / укладачі: С. І. Терещенко, С. В. Башлай, Т. І. Пізняк. Суми: СНАУ, 2023. 160 с.

2. Пластун О. Антитрейдинг. Харків: ВД «Фабула», 2025. 272 с.

3. Солодкий М. О., Яворська В. О., Рубан Ю. В. Сільськогосподарське хеджування: навчальний посібник. Київ: ЦП Компрінт, 2021. 575 с.

6.1.2 Методичне забезпечення:

4. Біржова діяльність: навчально-методичний посібник / уклад.: С. В. Башлай, О. М. Ковбаса. Суми: СНАУ, 2021. 144 с.

4.1.3 Інші джерела:

5. Пластун О. Л. Криптоманія. Усе, що ви хотіли, але боялися запитати про криптовалюти. Харків: ВД «Фабула», 2026. 352 с.

6. Приходько Д. О. Основи біржової діяльності : підручник. Харків: ФОП Бровін О. В., 2021. 280 с.

7. Фінансовий ринок: навч. посібн. / Н. В. Трусова, С. А. Нестеренко, І. Є. Якушева та ін. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. 236 с.

6.2 Додаткові джерела:

8. Асоціація «Біржові та електронні майданчики». URL : <https://aeaer.com.ua>.

9. Башлай С., Глух В. Трансформація товарного ринку аграрного сектору України в умовах європейської інтеграції: імперативи продовольчої безпеки та сталого розвитку // Intellectual capital is the foundation of innovative development: Economics, Management and Marketing, Education and Pedagogy. Monographic series «European Science». Book 48. Part 3. 2026. P. 103-123; 231-233. DOI: 10.30890/2709-2313.2026-48-03-027.

10. Башлай С. В., Дерев'янюк Н. А. Ефективність використання деривативів для хеджування фінансових ризиків. *Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми*. 2025. № 6. С. 68-79. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.6.17>.

11. Башлай, С., Небаба, Н., Разинькова, М., & Павлов, В. Трансформація товарного ринку України під впливом глобальних цінових шоків та значення біржових деривативів у зміцненні продовольчої безпеки. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2026. № 354(3), 490-498. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-354-69>.

12. Верховна рада України. Офіційний веб-портал. URL: <https://rada.gov.ua>.

13. Всесвітня федерація фондових бірж. URL: https://ua.nesrakonk.ru/world_federation_of_exchanges/

14. Купуйте та торгуйте крипто валютою з легкістю. *BINANCE*: веб сайт. URL: <https://www.binance.com/uk-UA>.

15. Назарова О. Ю., Чатченко Т. В., Митрофанова Л. В. Використання статистичних методів при дослідженні біржової діяльності. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-21>.

16. Прокопець Л. В., Кифяк В. І. Розвиток електронної біржової торгівлі в Україні. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.90.

17. Українська біржа. URL : <http://www.ux.ua>.

18. Урядовий портал. Єдиний портал веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.

19. Чернишова О. Б., Возняковська К. А., Башлай С. В. Світовий досвід розвитку цифрових валют центральних банків і його впровадження в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-87>.

20. An impact of the crisis on the stock market efficiency / Dmytro Kovalenko, Oleksandr Yatsenko, Anatolii Postol, Iryna Turchak, Oksana Kotyrla, Serhii Bashlai. *AD*

ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2021. Vol. 11. Issue 2, special issue XXII. P. 161-166. URL: <http://www.magnanimitas.cz/11-02-xxii>.

21. Bashlai S. Derivatives market in Ukraine: current trends and prospects for development. *Law and Innovation Society journal*. 2025. № 2(25). P. 25-33. DOI 10.37772/2309-9275-2025-2(25)-2.

22. Bashlai S. The role of exchange-traded derivatives in the formation of sustainable development of the commodity market in Ukraine. *ScientificWorldJournal*. 2025. Issue 33. Part 3. P. 104-114. DOI: 10.30888/2663-5712.2025-33-03-091.

23. Plastun, Alex, Ludmila Khomutenko, and Serhii Bashlai. 2022. Is There Any Witching in the Cryptocurrency Market? *Journal of Risk and Financial Management* 15, no. 2: 92. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm15020092>.